

Biologische medicijnen

Biologicals

Poli Reumatologie

Uw reumatoloog heeft u een biologisch medicijn voorgeschreven voor de behandeling van uw reumatische aandoening. Om dit medicijn goed te kunnen gebruiken, is het belangrijk dat u er meer over weet. Lees daarom behalve deze folder ook de bijsluiter van de apotheek.

Wat zijn biologische medicijnen (biologicals)?

Door de moderne techniek kunnen menselijke eiwitten nagemaakt worden die ingrijpen op natuurlijke processen in het lichaam. Als deze eiwitten als medicijn gebruikt worden, spreken wij van biologicals.

Voorbeelden van biologicals zijn:

Werkzame stof / Merknaam	Werkzame stof / Merknaam
Abatacept / (Orencia [®])	Infliximab / (Remicade [®])
Adalimumab / (Humira [®])	Rituximab / (Mabthera [®])
Anakinra / (Kineret [®])	Secukinumab / (Cosentyx [®])
Certolizumab / (Cimzia [®])	Tocilizumab / (RoActemra [®])
Etanercept / (Enbrel [®])	Ustekinumab / (Stelara [®])
Golimumab / (Simponi [®])	

Sommige biologicals grijpen in op chronische (langdurige) ontstekingsprocessen zoals reumatoïde artritis, de ziekte van Bechterew en artritis psoriatica. TNF-alfa, Interleukine-1 (IL-1) en Interleukine-6 (IL-6) zijn ontstekings-eiwitten die de belangrijkste rol spelen bij veel ontstekingsprocessen.

Biologicals zijn nagemaakte menselijke eiwitten die de werking van TNF-alfa, IL-6, of IL-1 blokkeren. Onze afweercellen, de T-cellen en B-cellen, spelen ook een grote rol bij ontstekingen. Ook voor deze cellen zijn biologicals gemaakt om de werking te remmen.

Op deze manier worden ontstekingsverschijnselen geremd en wordt gewrichtsschade beperkt. Ook hebben deze biologische medicijnen vaak een positief effect op vermoeidheid. Vele biologicals worden behalve bij reumatische aandoeningen ook gebruikt bij mensen met de ziekte van Crohn of psoriasis.

Het effect van biologicals

De oorzaak van reumatische aandoeningen is niet weg te nemen met medicijnen. Wel zijn er medicijnen (zoals biologicals) die deze aandoeningen rustiger kunnen maken. Deze medicijnen beginnen binnen enkele dagen tot weken te werken. Als de biologicals bij u werken, kunt u ze jarenlang blijven gebruiken. Helaas werken ze niet bij iedereen. Als een van deze medicijnen bij u niet werkt of als u te veel last hebt van bijwerkingen, kan de reumatoloog besluiten het gebruik te stoppen en te vervangen door een ander middel.

Wat moet er gebeuren voordat u biologicals kunt krijgen?

Voordat u met biologicals kunt beginnen wordt door uw reumatoloog bepaald hoe actief uw ziekte is. De reumatoloog kijkt ook nauwkeurig naar infecties, zoals (doorgemaakte) tuberculose en Hepatitis B en C. Hiervoor wordt een röntgenfoto van de longen gemaakt en een bloedtest gedaan.

Ook wordt een Mantoux test gedaan. Dit is een onderzoek om besmetting met de tuberkelbacterie aan te tonen. De Mantoux is een klein prikje in uw arm. Na 3 tot 5 dagen wordt uw arm gecontroleerd. Als er een bultje te zien is, komt u misschien niet direct in aanmerking voor een biologische medicijn. Als alles goed is, kan gestart worden met de toediening.

Het gebruik samen met andere medicijnen en vaccins

Over het algemeen kunt u biologicals in combinatie met bijna alle medicijnen gebruiken. Op de lange termijn is de veiligheid in combinatie met andere medicijnen nog niet volledig vastgesteld. Maar de huidige gegevens wijzen er op, dat dit veilig kan.

Patiënten die biologicals gebruiken mogen voor een reis naar het buitenland niet worden gevaccineerd met levende vaccins (gele koorts). 'Dode' vaccins kunnen wel gegeven worden.

Laat u jaarlijks inenten tegen de griep (griep prik). Vertel uw huisarts, uw specialist of tandarts (en de trombosedienst als u daar onder controle bent) altijd welke medicijnen u gebruikt.

Reizen

Als u met vakantie gaat moeten biologicals, zowel tijdens de reis als op uw vakantieverblijf, gekoeld worden bewaard. U heeft een koeltas en koelelementen ontvangen die u hiervoor kunt gebruiken.

Gaat u vliegen? Houd medicijnen in uw handbagage; in het bagageruim van het vliegtuig vriest het.

Regel de benodigde papieren om medicijnen en injectiespuiten en -naalden mee over de grens te nemen. U kunt zorgen voor een medicijnenpaspoort (Europees Medisch Paspoort). Dit is ook verstandig als u injectienaalden of -spuiten meeneemt. In zo'n paspoort staat precies welke medicijnen u gebruikt en in welke dosering. Dat is bijvoorbeeld handig als u in het buitenland een arts nodig heeft. Vraag hiernaar bij uw apotheek.

Manier van toediening

Etanercept (Enbrel[®]) wordt 1 of 2x per week met een spuitje onder de huid toegediend. U kunt dit, na instructie, zelf doen of laten doen door bijvoorbeeld een familielid. Als u vergeten bent een spuit etanercept toe te dienen, neemt u de volgende spuit zodra u eraan denkt. Daarna moet u doorgaan met spuiten zoals de reumatoloog heeft voorgeschreven.

Adalimumab (Humira[®]) wordt 1x per 2 weken met een spuitje onder de huid toegediend. U kunt dit, na instructie, zelf doen of laten doen door bijvoorbeeld een familielid. De adalimumab-pen wordt klaar voor gebruik geleverd. Als u een spuit vergeten bent, neemt u deze zodra u eraan denkt. Daarna moet u doorgaan met spuiten zoals de reumatoloog heeft voorgeschreven.

Infliximab (Remicade[®]) wordt per infuus op de dagbehandeling van een ziekenhuis gegeven. In de eerste 6 weken zijn er 3 infusen (week 0, 2 en 6). Daarna wordt infliximab, meestal 1x per 6 tot 8 weken gegeven.

Rituximab (Mabthera[®]) wordt per infuus op de dagbehandeling van een ziekenhuis gegeven. In 2 weken zijn er 2 infusen. Daarna krijgt u elke 6 tot 12 maanden rituximab (in overleg met uw reumatoloog).

Abatacept (Orencia®) wordt per infuus op de dagbehandeling van een ziekenhuis gegeven. In de eerste 4 weken zijn er 3 infusen. Daarna wordt abatacept iedere 4 weken 1x in de week via een spuitje onder de huid gegeven.

Tocilizumab (RoActemra®) wordt 1x per 4 weken per infuus op de dagbehandeling van een ziekenhuis gegeven. Of u krijgt elke week een spuitje onder de huid.

Anakinra (Kineret®) wordt elke dag met een spuit onder de huid gegeven. Anakinra is kant en klaar en kan eventueel met een Simple Ject auto-injector worden toegediend.

Golimumab (Simponi®) wordt 1x per maand met een spuit onder de huid gegeven. De golimumab-pen, smartject, is direct klaar voor gebruik. U kunt dit, na instructie, zelf doen of onder begeleiding van een verpleegkundige thuis. Als u een spuit golimumab bent vergeten, neemt u de volgende spuit zodra u eraan denkt. Daarna moet u doorgaan met spuiten zoals de reumatoloog u heeft voorgeschreven.

Certolizumab pegol (Cimzia®) wordt 1x per 2 weken met een spuit onder de huid gegeven met een gevulde spuit. De eerste 6 weken neemt u 2 spuiten per week (op week 0, 2 en 4). Daarna 1x in de 2 weken 1 spuit. U kunt het spuiten, na instructie, zelf doen of laten doen door bijvoorbeeld een familielid. Als u een spuit bent vergeten neemt u de volgende spuit zodra u eraan denkt. Daarna spuit u weer om de 2 weken zoals de reumatoloog u heeft voorgeschreven.

Ustekinumag (Stelara®) wordt gebruikt bij de behandeling van psoriasis en arthritis psoriatica. Stelara wordt gegeven door middel van een spuitje onder de huid. De aanbevolen dosis is 45 mg, of 90 mg voor personen met een gewicht van meer dan 100 kg. Bij het beginnen van de behandeling worden de eerste 2 doses gegeven met een tussentijd van 4 weken, daarna om de 12 weken.

Secukinumab (Cosentyx®) wordt gebruikt voor de behandeling van volwassenen met de ziekte van Bechterew of artritis psoriatica. Cosentyx wordt met een spuitje onder de huid toegediend. De eerste 4 weken elke week 1 spuit. Daarna elke maand 1 spuit. De dosering hangt af van de aandoening.

Al deze behandelingen kunnen door uw reumatoloog gecombineerd worden met een behandeling met andere reumabestrijdende medicijnen en met pijnstillers.

Mogelijke bijwerkingen

In de bijsluiter van de apotheek staan alle bijwerkingen van biologicals vermeld die ooit zijn voorgekomen. Ze zijn onder te verdelen in de volgende groepen:

Allergische (infuus) reacties

Bij Etanercept (Enbrel®) en Adalimumab (Humira®) zien we vaak: huidreacties op de toedieningsplaats (roodheid, pijn, zwelling, jeuk).

Bij Anakinra (Kineret®) zien we vaak huidreacties in de eerste maand van toediening. De huidreacties zijn meestal tijdelijk.

Bij Infliximab (Remicade®), Abatacept (Orencia®) en Tocilizumab (RoActemra®) zijn reacties tijdens of na het infuus mogelijk: rillingen, koorts, jeuk, huiduitslag, hoofdpijn, duizeligheid, kortademigheid en pijn op de borst. Het infuus wordt dan zo nodig aangepast.

Infecties

Biologicals remmen de werking van specifieke cellen of eiwitten van uw afweersysteem. Hierdoor wordt ook uw afweer tegen infecties geremd. U kunt dus makkelijker een infectie krijgen en soms verlopen infecties ook heftiger. Bij alle biologicals komen vaker (meestal) milde, virusinfecties van de bovenste luchtwegen voor. De biologicals moeten worden gestopt bij infecties. Het is daarom verstandig om, eerder dan u normaal zou doen, contact op te nemen met de huisarts of een huisartsenpost, de reumatoloog of de reumaverpleegkundige. Denk goed na over een reis naar landen waar tuberculose of andere infecties veel voorkomen.

Overige (zeldzame) bijwerkingen

Bij biologicals komen ook andere bijwerkingen voor zoals hoofdpijn, buikpijn en chronische huiduitslag. Zelden zijn er stoornissen in de bloedaanmaak, leverfunctiestoornissen, hartproblemen en zenuwaandoeningen gemeld. In het algemeen zijn de bijwerkingen bij kinderen hetzelfde als bij volwassenen. Als u last heeft van bijwerkingen kunt u, na overleg met de reumatoloog, stoppen met het gebruik van de biological. Noteer op welke dag u gestopt bent en waarom. Neem ook bij twijfel contact met uw reumatoloog op.

Operatieve ingrepen / tandheekkundige ingrepen

Bij geplande operaties / tandheekkundige ingrepen moet u tijdelijk stoppen met de biological. Zie de lijst hieronder voor de afzonderlijke stopadviezen.

Stoppen met biological vóór geplande ingreep:

Adalumimab / Humira [®]	5	weken
Cimzia / Certolizumab [®]	2	maanden
Cosentyx / Secukinumab [®]	4-5	weken
Etanercept / Enbrel [®]	2	weken
Kineret / Anakinra [®]	2	maanden
Mabthera / Rituximabreum [®]	6	maanden (in overleg reumatoloog)
Orencia / Abatacept [®]	2	maanden
Remicade / Infliximab [®]	1	maand
Ro-actemra / Tocilizumab [®]	8	weken
Simponi / Golimumab [®]	2	maanden
Ustekinumab / Stelara [®]	6-8	weken

Informeer degene die de ingreep doet, dat u met een biological wordt behandeld. De behandeling met de biological kan 2 weken na de ingreep weer opgepakt worden als er geen tekenen van infectie zijn en er geen complicaties zijn.

Contact opnemen

Neem direct contact op met uw reumatoloog of huisarts bij:

- infecties;
- algemeen onwel zijn, ziek voelen, koorts.

Controles

Uw reumatoloog zal regelmatig uw bloed laten onderzoeken. De uitslag van de onderzoeken is na enkele dagen bij uw reumatoloog bekend. U hoeft niet te bellen of langs te komen voor de uitslag. Uw reumatoloog neemt contact met u op als de uitslag van de onderzoeken niet goed zijn.

Vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding

Er is nog relatief weinig bekend over de invloed op het verloop van de zwangerschap. Het is belangrijk betrouwbare anticonceptie te gebruiken en met uw reumatoloog te overleggen als u een kinderwens heeft, dit geldt zowel voor vrouwen als mannen.

Hoe lang voorafgaand aan een beoogde zwangerschap de behandeling met een biological gestaakt dient te worden hangt af van het soort medicijn dat u gebruikt. Dit varieert van 6 maanden (Rituximab) tot enkele weken (Enbrel).

Het wordt aanbevolen bij vrouwen die borstvoeding geven geen biological te gebruiken vanwege onvoldoende bewijs voor veiligheid. Bij doorgebruiken van een biological wordt geadviseerd kunstvoeding te gebruiken. Overleg altijd tijdig de situatie met uw reumatoloog.

Aanvullende informatie

- Alle injectievloeistoffen moeten bewaard worden tussen 2 en 8 °C (in de koelkast). Niet invriezen.
- Nadat de etanercept-oplossing is aangemaakt moet deze zo snel mogelijk worden gebruikt (binnen 6 uur, indien in de koelkast bewaard tussen 2 en 8 °C).
- Vermeld deze medicatie altijd bij (geplande) operaties of tandartsingrepen.
- Bewaar geneesmiddelen altijd zo dat kinderen er niet bij kunnen.

Heeft u nog vragen?

Als u nog vragen hebt, neem dan contact op met de reumaverpleegkundige of uw reumatoloog. U kunt hiervoor het beste een (telefonische) afspraak maken via de polikliniek assistent(e).

Secretariaat poli Reumatologie:
telefoon: 0495 – 57 24 90.

